Speech excuses gesloten jeugdzorg – Zaterdag 29 augustus 2026

Beste allemaal,

Welkom, ook namens iedereen die hier naast mij staat.

Welkom aan iedereen die hier vandaag is en die deze bijeenkomst volgt via de livestream. Aan iedereen voor wie de excuses bedoeld zijn, en aan alle ouders, broers, zussen en vrienden. En aan de nabestaanden van de jongeren die de excuses verdienden, maar deze niet meer kunnen horen.

Vandaag is een belangrijke dag.

Ik sta hier namens het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het ministerie van Justitie en Veiligheid, de Vereniging Nederlandse gemeenten en Jeugdzorg Nederland. Wij zijn samen – van beleid en uitvoering tot toezicht - verantwoordelijk voor een goed werkend jeugdstelsel. Voor passende en toereikende hulp.

Kinderen en jongeren moeten te allen tijde kunnen rekenen op een veilige omgeving met goede zorg, ook in de gesloten jeugdzorg. Dat is ons niet gelukt. Een pijnlijke waarheid.

Vandaag staan we stil bij wat er fout is gegaan in de gesloten jeugdzorg en bij civielrechtelijke plaatsingen in een justitiële jeugdinstelling. We zijn hier, met iedereen op dit podium, om samen onze excuses aan te bieden.

Het is hoog tijd. Om ruimte te maken voor de weg naar herstel en verbeteringen. Ik kan me voorstellen dat de emotie bij sommigen van jullie heel hoog is, omdat jullie hier lang op hebben moeten wachten.

Vandaag bieden wij, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het ministerie van Justitie & Veiligheid, Jeugdzorg Nederland en de Vereniging Nederlandse Gemeenten, excuses aan voor de pijn en het leed dat jullie hebben moeten meemaken in de gesloten jeugdzorg en de sporen die dat heeft nagelaten.

Of je nou verbleef op een ZIKOS-afdeling of een vergelijkbare afdeling binnen gesloten jeugdzorg, een justitiële jeugdinrichting na plaatsing met een civielrechtelijke maatregel of elders in de gesloten jeugdzorg.

Het spijt ons dat we niet hebben kunnen zorgen voor een veilige plek en goede zorg.

Ik heb sommigen van jullie de afgelopen tijd gesproken. Dat maakte indruk.

Jullie kregen te maken met een strenge en onderdrukkende leefomgeving. Velen kregen te maken met geweld. Fysiek, mentaal, seksueel soms ook. Door de vergaande manier waarop vrijheidsbeperkende maatregelen werden toegepast, konden jullie geen kant op.

Velen werden langdurig eenzaam opgesloten in een isoleercel of in een cel als slaapkamer. Hardhandig vastgepakt, bekneld, je kreeg te maken met pijnprikkels, je werd gevisiteerd of je werd verplicht anticonceptie te nemen.

Daarnaast waren er ook andere manieren waarop jullie werden beperkt. Zo konden velen niet het onderwijs volgen dat bij jullie paste.

Aandacht voor wat jullie eerder hadden meegemaakt en vooral, wat jullie nodig hadden was er niet of te weinig: veiligheid, nabijheid, werken aan herstel. Velen kregen geen passende behandeling. Ook binnen het jeugdzorgstelsel was hier onvoldoende aandacht en ruimte voor.

Als je je gevoelens uitte, kon dat leiden tot het extra inperken van je vrijheid. Er was te veel nadruk op het beperken van jullie vrijheid waardoor niet altijd de zorg is geleverd die jullie echt nodig hadden. Wat bedoeld was als bescherming, heeft voor velen geleid tot schade, afstand tot de samenleving en trauma.

Wat mij ook opviel in de gesprekken, is het schuldgevoel waar jullie onder gebukt gingen. En dat velen tot op de dag van vandaag voelen.

Dat schudt niemand zomaar van zich af. Zeker niet als nooit iemand zegt: het kwam niet door jou.

Daarom zeg ik vandaag: Het was en is niet jullie schuld. Niets van wat jullie in de gesloten jeugdzorg hebben moeten meemaken, kwam door jullie zelf.

Die excuses maken we ook expliciet aan ouders, naasten en nabestaanden: wij hadden ervoor moeten zorgen dat jullie kind veiligheid, nabijheid en de juiste zorg kreeg.

Wij bieden onze excuses aan voor het leed dat uw kind heeft mee moeten maken in een gesloten jeugdzorginstelling en voor de sporen die dat heeft nagelaten.

Ik kan mij voorstellen dat de weg naar deze dag toe, pijn, boosheid en herinneringen naar boven heeft gebracht.

Het heeft lang geduurd. Te lang.

Sommigen van jullie hebben jaren moeten wachten op een luisterend oor, op een arm om je schouder, op erkenning.

Signalen werden lang niet serieus genomen. Jullie hebben hier hard voor moeten strijden. We zijn dankbaar dat jullie je hebben uitgesproken. Dat jullie dat zijn blijven doen, ook toen er nog niemand luisterde.

Voor sommigen komen deze woorden te laat, omdat zij niet meer leven.

En dat is een groot gemis vandaag.

Ik weet dat ik jullie pijn en boosheid niet met woorden weg kan nemen. Maar wij kunnen gezamenlijk wel ons uiterste best doen om de jeugdzorg beter te maken.

We hebben met elkaar gepraat over wat jullie nodig hebben. Daarbij staat bovenaan dat wij stoppen met de gesloten jeugdhulp.

Dit kan niet van de een op de andere dag. Dit kost tijd en vraagt zorgvuldigheid. Ik moet ook eerlijk zijn. We zijn er nog niet. Het is een zoektocht hoe we jongeren de zorg en bescherming kunnen geven die zij nodig hebben.

Maar wel: Het uitgangspunt is én blijft dat geen enkele jongere mag ervaren wat jullie hebben meegemaakt. Iedere jongere moet de juiste zorg krijgen, met nabijheid, liefde, veiligheid en zicht op herstel en perspectief.

Zolang de gesloten jeugdhulp nog bestaat, moeten we het met elkaar anders en beter doen.

De afgelopen jaren werkten we aan een minder streng en onderdrukkend leefklimaat, strengere voorwaarden aan het inperken van vrijheid, het verbeteren van de rechtspositie van jongeren en kleinere groepen in de gesloten jeugdhulp.

Maar we zijn er nog niet. Binnenkort kijken Jeugdzorg Nederland, VNG en het rijk opnieuw naar onze afspraken uit 2024 over de af- en ombouw van de gesloten jeugdhulp. We werken hieraan verder, met goede waarborgen voor de rechtspositie van jongeren. En dit doen we ook samen met jullie.

We moeten toewerken naar een stelsel met zorgaanbod, dat professionals in staat stelt om de zorg te leveren die deze kinderen nodig hebben.

We moeten op een andere, betere manier zorg verlenen.

Zorg gericht op veiligheid, nabijheid en herstel.

We hebben het met elkaar gehad over wat jullie nodig hebben.

Daarvoor werken we samen aan verschillende activiteiten. Bij deze herstelactiviteiten staat ontmoeten centraal, offline en online. Het gaat erom dat je onderdeel bent van de community en je realiseert dat je niet alleen bent. Dat je vergelijkbare ervaringen kan delen en hier steun uit kan halen.

We kijken ook naar hoe procesbegeleiding, (oud-) jongeren die ernstig vastlopen in hun leven, verder kan helpen. Vanaf vandaag kun je terecht op de website nagesloten.nl.

Beste allemaal.

Erkenning alleen is niet genoeg. Excuses alleen zijn niet genoeg.

Samen, van beleid en uitvoering tot toezicht, moeten we alles op alles zetten dat wat jullie is aangedaan, nooit meer gebeurt.

Daar werken we hard aan. En jullie mogen ons daaraan blijven herinneren en op aanspreken.

Dank jullie wel voor het luisteren.